

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ

Маъруза: ЖАЗОДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТУШУНЧАСИ ВА ТУРЛАРИ (1 соат).

Маърузачи: Ахраров Б., Салаев Н., Камалова Д.

1. МАЪРУЗАНИНГ НАТИЖАЛАРИ:

Маърузанинг мақсади шундан иборатки, жазодан озод қилиш тушунчаси, уларнинг жиноят-ҳуқуқий аҳамияти, турлари каби масалаларни ўрганишдан иборат. Маърузада суд ҳуқуқ ислохотлари даврида жазодан озод қилиш масаласига киритилган ўзгартиш ва қўшимчаларнинг мазмун-моҳиятига алоҳида эътибор қаратилади.

Маъруза якунида суд амалиётида жазодан озод қилиш институтларини қўлланиши юзасидан фикр-мулоҳазалар айтилади.

Маъруза натижасида талаба:

- чекланган вақт доирасида ўзлаштирилган ўқув материални конструктив баён қилиш қобилияти;
- амалий мисоллар (фактлар) билан мустаҳкамланган вазиятлар билдириш ва гуруҳда ишлаш кўникмаси;
- танқидий фикрлаш, оппонентни эшитиш ва ўз жавобини тегишли ҳуқуқий атамалар қўллаган ҳолда асослаш;
- жазодан озод қилиш ва унинг турларини амалий мисоллар орқали қўллай олиш кўникмасига эга бўлади.

2. ТАЯНЧ ТУШУНЧАЛАР:

Жазодан озод қилиш деб - суд томонидан жиноят содир этишда айбдор деб топилган шахсни:

- содир этган жинояти учун тайинланган жазодан;
- ушбу тайинланган жазо турини ҳақиқатда ўташдан;
- жазони ўташни давом эттиришдан озод қилишга айтилади.

Жазони ижро этиш муддат ўтиб кетганлиги муносабати билан жазодан озод қилишнинг асоси - жиноят содир этишда айбдор деб топилиб, жазо тайинлаш тўғрисидаги суд ҳукми қонуний кучга киргандан кейин маълум бир муддат давомида жазонинг ижро этилмаслигидир.

Жиноят содир этган шахс агар иш судда қўрилаётган вақтгача шароит ўзгарди ёки шахс намунали ҳуқуқ, меҳнатга ёки ўқишга ҳалол муносабати билан ўзини кўрсатиб, ижтимоий хавфлилигини йўқотди деб эътироф этилса, *суд уни жазодан озод қилиши мумкин*.

Шартли ҳукм қилиш - суд томонидан жиноят содир этган шахсга нисбатан тайинланган асосий жазо турини ҳақиқатда ўтамасдан туриб, ахлоқан тузалиш имконини бериши тушунилади.

3. МАВЗУ БЎЙИЧА ДАРС ОЛИБ БОРИШ МЕТОДИКАСИ:

Жазодан озод қилиш ва унинг қоидалари ёритиб ўтилади. Талабаларнинг эътибори, жазодан озод қилиш амалиётига қаратилади.

Жазодан озод қилиш масаласи амалий мисоллар ва казуслар ёрдамида муҳокама қилинади.

4. АСОСИЙ БЕЛГИЛАРИ:

Шартли ҳукм қилиш:

- озодликдан маҳрум қилиш;
- интизомий қисмга жўнатиш;
- хизмат бўйича чеклаш;
- ахлоқ тузатиш ишлари каби жазо турлари тайинланган вақтда тадбиқ қилиниши мумкин.

Суд ушбу жазо турларидан бири учун шартли ҳукмни қўллашда эътиборга олиши лозим бўлган ҳолатлар:

- содир этилган жиноятнинг хусусияти ва ижтимоий хавфлилик даражасини;
- айбдорнинг шахсини;
- маҳкумни тайинланган жазони ўтамасдан туриб ҳам унинг хулқини назорат қилиш мумкинлигини;
- шартли ҳукм орқали маҳкумни ахлоқан тузатиш мумкинлигини.

Шартли ҳукм маҳкумга синов сифатида маълум бир муддатга ўзининг ахлоқан тузалганлигини кўрсатиши учун тайинланади ва синов муддати:

- ***бир йилдан уч йилгача белгиланиб***, ҳукм чиқарилган кундан бошлаб ҳисобланади.

Башарти, шартли ҳукм қилиш тўғрисидаги қарор юқори суд томонидан чиқарилган тақдирда ҳам, синов муддатини ҳисоблаш шу кундан бошланади.

ҚОЛГАН МАСАЛАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ЎҚИБ ТАЙЁРЛАШ.

5. СЕМИНАР САВОЛЛАРИ (2 соат):

1. Жазодан озод қилиш тушунчаси ва жазодан озод қилишнинг умумий шартлари.
2. Жазони ижро этиш муддати ўтиб кетганлиги муносабати билан жазодан озод қилиш.
3. Шахснинг ижтимоий хавфлилик хусусиятини йўқотиши муносабати билан уни жазодан озод этиш
4. Айбдорни амалда пушаймон бўлганлиги муносабати билан жазодан озод қилиш.
5. Шартли ҳукм қилиш.
6. Жазони ўташдан муддатидан илгари шартли озод этиш.
7. Жазони енгилроғи билан алмаштириш.
8. Касаллик ёки меҳнат қобилиятини йўқотиш оқибатида жазодан озод этиш.
9. Амнистия акти ёки авф этиш асосида жазодан озод қилиш.

6. КАЗУСЛАР:

1-масала

Туман суди Ф.ни ЖКнинг 130-моддаси 1-қисми асосида (порнографик нарсаларни тайёрлашда айблаш асосида) иш ҳақидан 30% ни олиб қолган ҳолда иш жойида икки йил ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилган эди. Жазони ўташ бошланганидан икки ой ўтгач, Ф. 2-гурӯҳ ногирони бўлиб қолди. Шунинг учун жазодан озод қилиш тўғрисида илтимоснома билан судга мурожаат қилди. Ф.нинг илтимоси қондириладими?

2-масала

К. ЖКнинг 128-моддаси 1-қисмида кўрсатилган ҳамда икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки олти ойгача қамоқ ёхуд уч йилгача озодликдан маҳрум этиш билан жазоланадиган жиноятни содир этди. Тергов давомида К.нинг жиддий руҳий касалликка чалингани сабабли умумий типдаги руҳий касалхонага жойлаштирилди. Икки йил-у 9 ойдан сўнг К. ақли расо деб тан олинди, касалхонадан чиқарилди. У содир этган жинояти учун жазодан озод қилинадими?

3-масала

2007 йил 8-июнда туман суди ҳукми билан Е. ЖКнинг 171-моддаси 2-қисмига кўра, 2 йил озодликдан маҳрум этилган эди. Суд эҳтиёт чораси (турар жойни ташлаб кетмаслик тўғрисидаги тилхат)ни ўзгартирмаганини назарга олган ҳолда Е. 1995-йил 9-июнда яшаш жойини ўзгартирди ҳамда жавобгарликдан қочди, беш йилдан сўнг Е. ушланди. Туман суди 2007 йил 8-июлдаги ҳукмини ижро этиши мумкинми?

4-масала

А. исмли аёл ЖК 138-моддасига 2 йил муддатга асосан хизмат бўйича чеклаш жазосига ҳукм қилинган эди. Жазони ўташ даврида у ҳомиладор бўлиб қолди. У жазодан озод қилишни сўраб судга мурожаат қилди. Унинг талаби асослими.

5-масала

2010 йилда баданга оғир шикаст етказганлик учун ЖК 104-моддаси иккинчи қисмига асосан А. исм шахс 8 йил муддатга жазодан озод қилинган эди. Унга нисбатан жазодан озод қилишнинг қайси турларини қўллаш мумкин. Ўз фикрингизни қонунга мувофиқ асослаб бering.

ЎҚИШ УЧУН АДАБИЁТЛАР:

1. Рустамбаев М.Ҳ. Ўзбекистон Республикаси Жиноят ҳуқуқи курси. Умумий қисм. I том: Жиноят тўғрисида таълимот. – Т.: Илмий, 2011. – 400 б.
2. Rustamboyev M.H. Jinoyathuquqi (umumiyqism). Oliy o'quv yurtlari uchundarslik. – Toshkent: TDYI, 2006.
3. Мирзажанов К. Амнистия и помилование как принцип гуманизма в уголовной политике. Рисола. -Т.: ИИБ Академияси, 1995. –110 с.
4. Тохиров Ф. Ниязова С. Амнистия - тўғри йўл топишнинг улкан имконияти. //Ж. Ҳаёт ва қонун.-2003.-2-сон.-Б.3-6
5. Эрматов Ғ.О. Жиноий жазодан озод қилишнинг либераллаштирилиши хусусиятлари доир айрим мулоҳазалар. // Суд-ҳуқуқ ислохоти: назария ва амалиёт мавзусида халқаро илмий-амалий конференция материаллари. -Т.: Сил МЭГ, -2001. – Б.130-132.
6. <http://www.lex.uz>
7. <http://www.tsul.uz>
8. <http://www.norma.uz>
9. <http://www.gov.uz>
10. <http://www.legislature.ru>
11. <http://www.law.uk.edu>
12. <http://www.juristlib.ru>
13. <http://www.crime-research.ru>